

Internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa (ICF)

Del 1 Introduktion, modell, struktur och innehåll

Ann-Helene Almborg
Klassifikationer och terminologi

WHO:s internationella klassifikationer

Huvudklassifikationer

ICD-10

Internationell statistisk
klassifikation av sjukdomar
och relaterade hälsoproblem

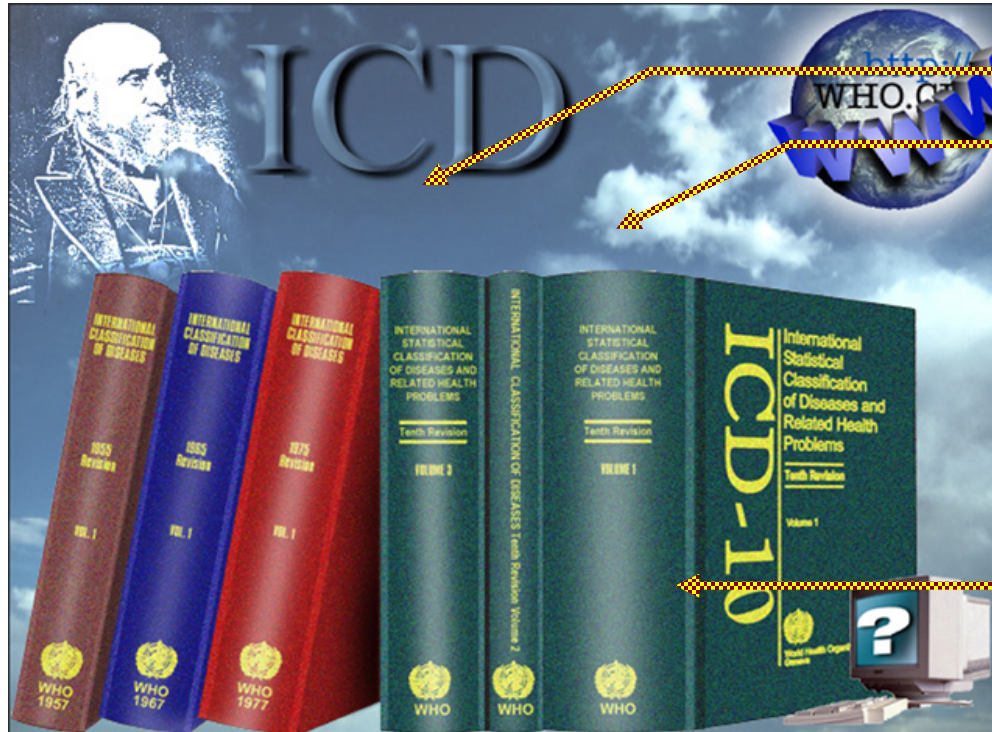
ICF

Internationell klassifikation av
funktionstillstånd,
funktionshinder och hälsa

ICHI

International Classification of
Health Interventions

ICD – internationell statistisk klassifikation av sjukdomar och hälsoproblem

150 års historia

Internationell
de facto
standard

Dödsorsaksregister
Databas: 85 länder

ICD 8/9/10

Utvecklingen av ICF och ICF-CY

- 1973 WHO fattar ett principbeslut om att utveckla ett komplement till ICD
- 1980 ICIDH (1:a upplagan) publiceras av WHO
- 1993 – 2001 ICIDH revideras
- 2001 ICF antas av WHO
- 2003 ICF ges ut i svensk version
- 2007 ICF-CY antas av WHO
- 2010 ICF-CY ges ut i svensk version
- 2011 – Officiellt godkända ICF-uppdateringar
- 2016 - Socialstyrelsen publicerar de godkända uppdateringar på svenska

Världshälsoförsamlingen (World Health Assembly)

- Godkänner ICF för publicering
- Uppmanar medlemsländerna i WHO att använda ICF vid
 - *forskning*
 - *utvärdering*
 - *rapportering*
- Användning tillsammans med ICD
- Periodisk revision

ICF publiceras som

- Fullständig version
- Kortversion

Anpassad version

- Barn- och ungdomsversion (ICF-CY)

Syfte

- Tillhandahålla en **vetenskaplig bas** för att förstå och studera hälsa och hälsorelaterade tillstånd
- Etablera ett **gemensamt språk** för att underlätta kommunikation
- Möjliggöra **jämförelse av data**, både mellan länder och mellan olika hälso- och sjukvårdsverksamheter och andra relaterade verksamheter samt över tid
- Tillhandahålla ett **systematiskt kodschema** för hälsoinformationssystem

ICF kan tillämpas inom olika områden

- Verksamhet
- Statistik
- Forskning
- Socialpolitik
- Utbildning

ICF som teoretisk modell och klassifikationssystem

ICF erbjuder två olika funktioner:

- ICF som teoretisk modell för att studera hälsa och hälsorelaterade tillstånd
- ICF som ett klassifikationssystem

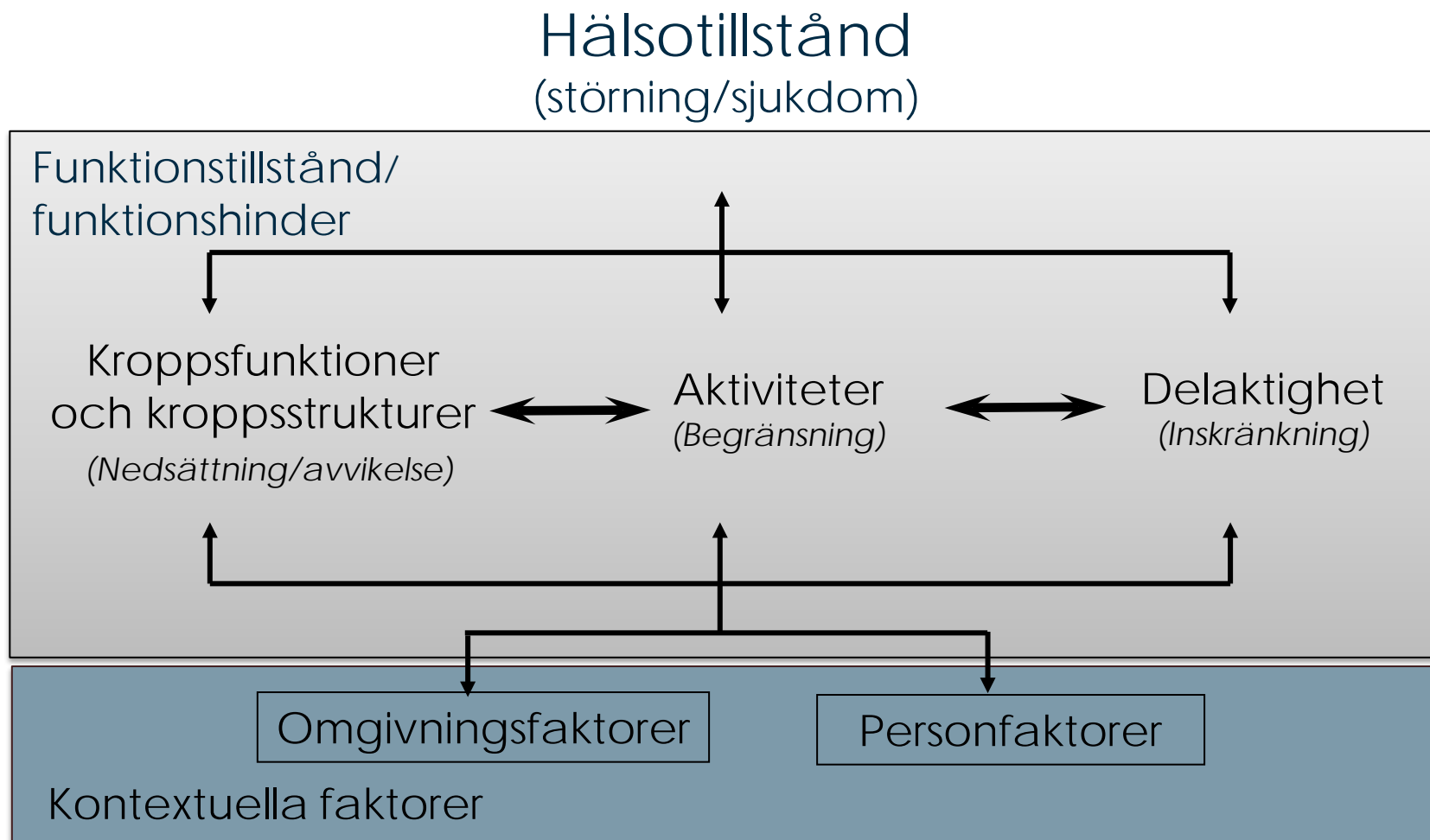

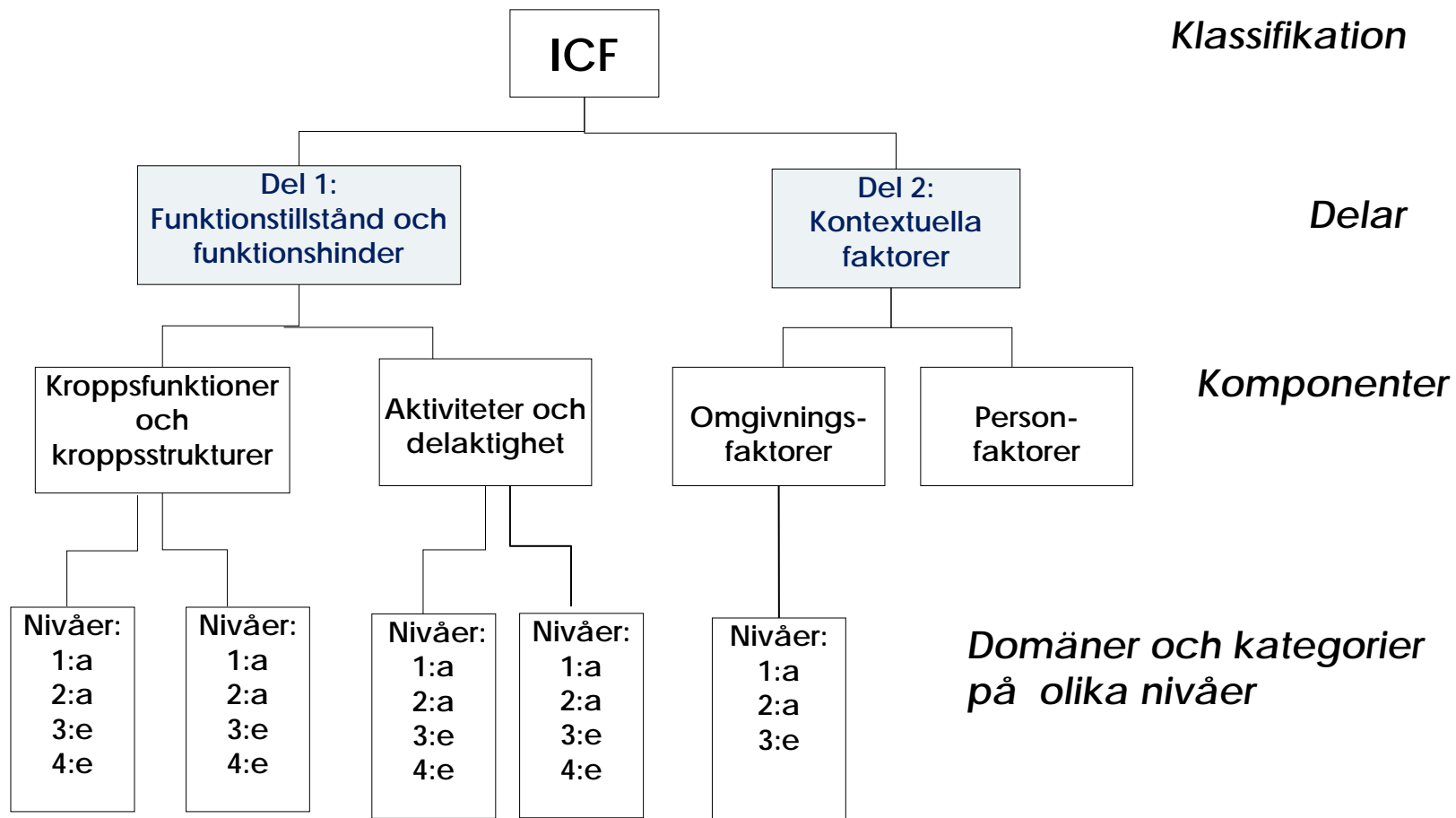
ICF som teoretisk modell

En biopsykosocial modell för att förstå hälsa och hälsorelaterade tillstånd

- Social modell
Funktionshinder = socialt skapat problem
- Medicinsk modell
Funktionshinder = ett problem hos individen orsakat av sjukdom eller skada

ICF - biopsykosocial modell

Kroppsfunktioner

Kroppsfunktioner

- kroppssystemens fysiologiska funktioner, inklusive psykologiska funktioner

Funktionsnedsättningar

- problem såsom en betydande avvikelse eller förlust i kroppsfunktion

Kapitel 1

Psykiska funktioner

Detta kapitel handlar om hjärnans och det centrala nervsystemets funktioner, såväl övergripande funktioner såsom medvetande, energi och drift som specifika psykiska funktioner såsom minne, språk och kalkylerande psykiska funktioner

Övergripande psykiska funktioner (b110–b139)

b110 Medvetandefunktioner

Allmänna psykiska funktioner rörande tillstånd av medvetenhet, uppmärksamhet och vakenhet inklusive tillståndets klarhet och kontinuitet

Innefattar:

funktioner av medvetandetillståndets kontinuitet och beskaffenhet; medvetlöshet, koma, vegetativa tillstånd, fuguetillstånd, transtillstånd, besatthetstillstånd, förändrat medvetande orsakat av droger; delirium, stupor

Utesluter:

orienteringsfunktioner (b114); energi och driftfunktioner (b130); sömnfunktioner (b134);

b1100 Medvetandetillstånd

Psykiska funktioner som, när de förändras, ger tillstånd av grumlat medvetande. stupor eller koma

Kroppsstrukturer

Kroppsstrukturer

- anatomiska delar i kroppen såsom organ, lemmar och deras komponenter

Strukturavvikelser

- problem såsom en betydande avvikelse eller förlust i kroppsfunktion

Kroppsfunktioner och kroppsstrukturer

Kapitel	Kroppsfunktioner	Kroppsstrukturer
1	Psykiska funktioner	Strukturer i nervsystemet
2	Sinnesfunktioner och smärta	Ögat, örat och därmed relaterade strukturer
3	Röst- och talfunktioner	Strukturer involverade i röst och tal
4	Hjärta-, kärl-, blodbildnings-, immunsystemets- och andningsfunktioner	Strukturer i hjärt-kärlsystemet, immunologiska systemet och andningssystemet
5	Matsmältnings-, ämnesomsättnings- funktioner och endokrina funktioner	Strukturer som sammanhänger med matsmältnings- och ämnesomsättnings- systemen och endokrina systemet
6	Funktioner i köns- och urinorganen och reproduktiva funktioner	Strukturer som sammanhänger med köns- och urinorganens system
7	Neuromuskuloskeletala och rörelserelaterade funktioner	Strukturer som sammanhänger med rörelse
8	Funktioner i huden och därmed relaterade strukturer	Huden och därmed sammanhängande strukturer

Aktiviteter

Aktivitet

- En persons genomförande av en handling

Aktivitetsbegränsningar

- Svårigheter som en person kan ha vid genomförande av aktiviteter

Delaktighet

Delaktighet

- En persons engagemang i en livssituation

Delaktighetsinskränkningar

- Problem som en person kan ha när det gäller engagemang i livssituationer

Aktiviteter och delaktighet

Kapitel

- 1 Lärande och att tillämpa kunskap
- 2 Allmänna uppgifter och krav
- 3 Kommunikation
- 4 Förflyttning
- 5 Personlig vård
- 6 Hemliv
- 7 Mellanmänskliga interaktioner och relationer
- 8 Viktiga livsområden
- 9 Samhällsgemenskap, socialt och medborgerligt liv

Omgivningsfaktorer

Omgivningsfaktorer

- den fysiska, sociala och attitydmässiga omgivning i vilken människor lever och verkar

Underlättande eller
hindrande faktorer

Omgivningsfaktorer

Kapitel

- 1 Produkter och teknik
- 2 Naturmiljö och mänskligt skapade miljöförändringar
- 3 Personligt stöd och personliga relationer
- 4 Attityder
- 5 Service, tjänster, system och policies

Personfaktorer

Kodning av komponent

Var och en av de fyra komponenterna i klassifikationen kodas med en bokstav

b = Kroppsfunktioner

s = Kroppsstrukturer

d = Aktiviteter och delaktighet

→ a = Aktiviteter

→ p = Delaktighet

e = Omgivningsfaktorer

Kodning av nivå

Bokstaven följs av en numerisk kod:

Exempel: *synfunktionen*

- b2 Sinnesfunktioner och smärta (begrepp på första nivån)
- b 210 Synfunktioner (begrepp på andra nivån)
- b2102 Synkvalitet (begrepp på tredje nivån)
- b21021 Färgseende (begrepp på fjärde nivån)

KOMPONENT

Aktiviteter och delaktighet

KAPITEL

d1 Lärande och att tillämpa kunskap	d2 Allmänna uppgifter och krav	d3 Kommunikation	d4 Förflyttning	d5 Personlig vård	d6 Hemliv	d7 Mellanmänskliga interaktioner och relationer	d8 Viktiga livsområden	D9 Samhällsgemenskap, socialt, medborgerligt liv
---	--	----------------------------	---------------------------	-----------------------------	---------------------	---	----------------------------------	--

BLOCK

ATT SKAFFA FÖRNÖDENHETER

HUSHÅLLSGÖROMÅL

ATT TA HAND OM HUSHÅLLSFÖREMÅL OCH ATT BISTÅ ANDRA

KATEGORIER (på olika nivåer)

d630
Att bereda måltider

d640
Hushållsarbete

d649
[...] annat specificerat och ospecificerat

d6400
Att tvätta och torka kläder

d6401
Att städa köksutrymmen och köksredskap

d6402
Att städa bostaden

d6403
Att använda hushållsapparater

d6404
Att förvara förnödenheter

d6405
Att avlägsna avfall

d6408
Hushållsarbete, annat specificerat

d6409
Hushållsarbete, ospecificerat

Bedömningsfaktorer

Generisk skala för bedömning av kategorier i ICF

xxx.0	inget problem (inget, frånvarande...)	0–4 %
xxx.1	lätt problem (litet, lågt ...)	5–24 %
xxx.2	måttligt problem (medel, ganska stort ...)	25–49 %
xxx.3	svårt problem (gravt, stort ...)	50–95 %
xxx.4	totalt problem (fullständigt ...)	96–100 %
xxx.8	ej specificerat	
xxx.9	ej tillämbart	

Exempel på användning av ICF

- Standardurval (core sets)
- Instrument baserade på ICF
- Praktiska tillämpningar i dokumentation inom vård och omsorg i Sverige:
 - För att beskriva behov och följa resultat
 - exempel: Äldres behov i centrum (ÄBIC)
 - För att bedöma hälsotillstånd och medicinska förutsättningar för arbete
 - exempel: i läkarutlåtande till Försäkringskassan

ICF för att beskriva behov och följa resultat

Beskriva behov

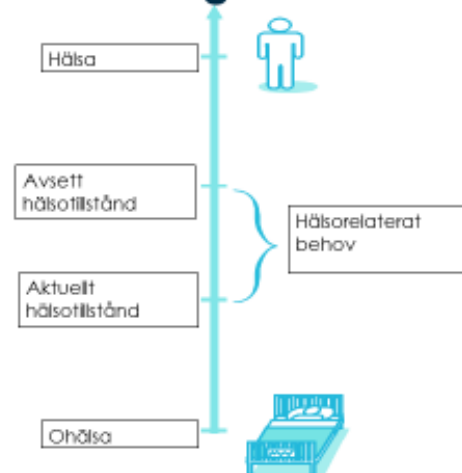
- Beskriva tillstånd eller situation
- Sätta mål
- Bedöma behov

Följa resultat

- Beskriva tillstånd eller situation
- Måluppfyllelse

Metod för behovsbedömning

- Bedöma det aktuella hälsotillståndet
- Bestämna det avsedda hälsotillståndet (målet)
- Besluta om nödvändiga åtgärder (behov av åtgärder) för att eliminera eller minska gapet mellan den enskildes aktuella och avsedda hälsotillstånd
- Besluta om nödvändiga resurser

ICF standardurval (1)

ICF standardurval

- finns utvecklade för många olika hälsotillstånd och situationer
- är en lista av relevanta ICF-kategorier för ett specifikt hälsotillstånd eller specifik situation för att underlätta användning av ICF i praktiken
 - listan finns i en lång respektive kortversion

Det finns en metod för utveckling av standardurval

ICF standardurval (2)

Information om ICF core set:

- ICF Research Branch
 - <http://www.icf-research-branch.org/icf-core-sets-projects-sp-1641024398>
- WHO:s webbsida
 - <http://www.icf-core-sets.org/en/page1.php>

Litteratur om utveckling av ICF standardurval exempelvis:

- ICF Core Sets- Manual for Clinical Practice (bok)
- publicerade vetenskapliga artiklar

ICF standardurval (3)

- Neurologiska tillstånd
 - ex. CP, MS, ryggmärgsskada, traumatisk hjärnskada
- Kardiovaskulära och andningsrelaterade tillstånd
 - ex. stroke, diabetes, obesitas, obstruktiv lungsjukdom, kronisk ischemisk hjärtsjukdom
- Cancer
 - ex. bröstcancer, cancer i huvud, nacke
- Psykisk hälsa
 - ex. depression, schizofreni, bipolär sjukdom
- Muskuloskeletala tillstånd
 - ex. långvarig generaliserad smärta, ländryggssmärta, osteoartrit, osteoporos, reumatoid artit
- Olika situationer
 - Generellt urval och urval för funktionshinder
 - Akut – och postakut vård för ex. muskuloskeletala tillstånd, hjärta, kärl- och andningstillstånd, neurologiska tillstånd, patienter inom geriatrik
 - Urval för arbetsrehabilitering
- Övriga hälsotillstånd
 - ex. ADHD, amputation, sömnproblem, handproblem. Inflammatorisk tarmsjukdom, yrsel, hörselnedsättning, autismspektrumtillstånd (AST)

ICF Standardurval (4)

Standardurval (ICF Core Sets) för stroke

Exempel på ICF-kategorier ur varje komponent

ICF-komponent	ICF-kod	ICF-kategori benämning
Kroppsfunktioner	b110	Medvetandefunktioner
	b114	Orienteringsfunktioner
	b730	Muskelkraftsfunktioner
Kroppsstrukturer	s110	Struktur i hjärnan
Aktiviteter och delaktighet	d330	Att tala
	d450	Att gå
	d530	Att sköta toalettbehov
Omgivningsfaktorer	e310	Närfamilj

Instrument baserade på ICF - exempel

- ICF Checklista
- WHODAS 2.0 (The WHO Disability Assessment Schedule 2.0)
 - Mätning av hälsa och funktionshinder – Manual till WHO:s formulär för bedömning av funktionshinder
- IMPACT-S (The ICF Measure of Participation and Activities questionnaire)

Etiska riktlinjer för användning av ICF

- "Vidare är det viktigt att understryka att ICF inte alls är en klassifikation av personen. Det är en klassifikation av människors hälsoegenskaper inom den kontext som deras personliga livssituationer och omgivning skapar."
(Socialstyrelsen, 2003, sid 222)
- "[...] skall inte användas för att neka etablerade rättigheter eller på annat sätt inskränka legitima rättigheter till bidrag för individer eller grupper"
(Socialstyrelsen, 2003, sid 225)

Sammanfattningsvis för ICF

- erbjuder en struktur och ett standardiserat språk för att beskriva funktionstillstånd och funktionshinder i relation till hälsa
- utgör en universell modell
- utgår från den biospsykosociala modellen
- beskriver funktionstillstånd och funktionshinder som en interaktiv dynamisk process mellan hälsotillstånd och kontextuella faktorer
- visar att omgivningsfaktorerna interagerar med samtliga komponenter
- är användbar i alla kulturer

Mer information finns på:
www.socialstyrelsen.se